

Een structurele plek voor sport, bewegen en een gezonde leefstijl in het schoolbeleid

Over initiatieven, bindende effecten en de handen ineenslaan

NANCY POIESZ, NEDERLANDS INSTITUUT VOOR SPORT EN BEWEGEN

Foto: Willem Mes Photography

Bewegen en sport op school. Maar liefst 82% van de schoolleiding op basisscholen vindt het thema belangrijk, maar er zijn veel minder basisscholen (43%) die er daadwerkelijk gericht beleid op voeren¹. In theorie zijn we het met elkaar eens. Maar hoe pak je het als bestuurder aan in de praktijk? Met welke partijen kun je samenwerken en welke scholen zijn al goed bezig op diverse locaties in het land? Bevlogen besturen maken het verschil: ook als het gaat om sport, bewegen en een gezonde leefstijl. Hoog tijd dus voor een “rondje langs de velden”: waarom zetten deze vijf geselecteerde schoolbestuurders in op sport, bewegen en een gezonde leefstijl en wat levert het hen op? →

¹ Stuij, Wisse, van Mossel, Lucassen & van den Dool, 2011, <http://kic.nisb.nl/site/catalogus/show/12255>

“Bewegingsarmoede onder jonge kinderen is een aantoonbare bedreiging voor onze samenleving en dus ook voor onze scholen. Ik vind dat we onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Wil je complete en gezonde kinderen afleveren, dan hoort daar een nadrukkelijker plaats voor bewegen in het curriculum bij.” Aan het woord is Wim Ludeke, algemeen bestuurslid van de PO-Raad en schoolbestuurder bij De Onderwijsspecialisten (19 scholen in het basis- en voortgezet speciaal onderwijs in het midden en oosten van het land). “Pesten, discriminatie, andere onderwerpen: scholen worden geacht allerlei thema’s op te pakken en ik kan me voorstellen dat besturen daar af en toe behoorlijk narrig van worden. Maar het fenomeen gezondheid is zó belangrijk dat we er niet aan ontkomen om het tekort aan sport en bewegen aan te pakken.”

Ook Willem Moes, bestuurder bij VCOG (10 basisscholen in en rond Groningen) benoemt het groeiend tekort aan sport en bewegen onder kinderen. “Het klinkt misschien een beetje clichématig, maar als wij dit soort programma’s niet uitvoeren, dan zijn er gewoonweg kinderen die niet aan sporten en bewegen toekomen. Die zitten voor de televisie en krijgen vanuit huis weinig stimulans om in beweging te komen. Niet alle ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen genoeg bewegen of lid zijn van een sportclub, wij vinden dat wel. Niet alleen om kinderen in beweging te krijgen, maar het is ook gewoon leuk. Bovendien leren ze nog veel meer. Het hoort bij een stukje burgerschapsvorming. Winnen, verliezen, samenwerken in een team: sporten en bewegen heeft een bindend effect op het gebied van sociale interactie.”

‘Ik vind dat we onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Wil je complete en gezonde kinderen afleveren, dan hoort daar een nadrukkelijker plaats voor bewegen in het curriculum bij’

Er zijn nog meer redenen waarom schoolbesturen inzetten op sporten en bewegen. Henk ter Wee van Vivente (14 basisscholen in en rond Zwolle): “Bewegingsonderwijs krijgt in het curriculum simpelweg te weinig aandacht. Terwijl is aangetoond dat kinderen cognitief beter tot ontwikkeling en tot betere leerprestaties komen als ze lekker in hun vel zitten. Sporten en bewegen en een goede begeleiding van de fysieke ontwikkeling van kinderen dragen daar absoluut aan bij.”

Lokale verbindingen

De bevroegde bestuursleden hebben verschillende oplossingen gevonden om tot een goed sport- en beweegaanbod te komen. Eén ding staat bij alle voorbeelden echter duidelijk centraal: zoek de samenwerking op. “Er valt zoveel winst mee te behalen”, geeft Peter Breur aan, bestuurder bij de Dr. Schaepmanstichting (10 basisscholen in en rond Hengelo). “Je moet als schoolbestuur al zo verschrikkelijk veel zaken

Foto: Willem Mes Photography

organiseren: dan is het mooi om dingen op te pakken met of over te laten aan mensen die daar specialist in zijn. Zoek daarom de verbinding op met andere partijen. Daar zijn allerlei mogelijkheden voor.”

De gemeente is daarbij een logische partner. “Niet alleen de wethouder, maar ook de hele afdeling sport. Net zoals het op school belangrijk is om zowel de directies als de leerkrachten bij je aanbod te betrekken” zegt Ingrid Verheggen, voorzitter van het College van Bestuur van de Almeerse Scholen Groep (50 basisscholen). “Onze gemeente profileert zich nadrukkelijk op het gebied van sport en gezondheid. Daarom komen er vaak allerlei vragen op Almere af. De gemeente weet dan heel snel de schoolbesturen te vinden. Die link is echt zó gelegd. En een andere keer nemen wij als bestuur het initiatief: gemeente en schoolbesturen ontmoeten elkaar steeds meer.”

“De regie van onze samenwerking ligt bij de gemeente Groningen”, aldus Willem Moes. “En dan heb ik het over de procesregie. Geen bovenaf opgelegde *gij zult bewegen belangrijk vinden*, want dat werkt niet, maar concrete coördinatie. Dat er zaken geregeld en afgestemd worden. We zoeken daarbij de gezamenlijkheid op. Met meerdere schoolbesturen werken wij mee aan het Onderwijspact waarin we van kinderopvang tot aan universiteit de handen ineen slaan. Als het om gezondheid en bewegen gaat, dan geldt: ‘Wat goed is voor het ene kind, is ook goed voor het andere kind: het zou daarbij niet uit moeten maken op welke school hij zit. Zeker niet als het gaat om gezondheid en bewegen.’”

Naast een intensieve samenwerking met de gemeente zijn er uiteraard nog veel meer partners te benoemen. "Eigen groepsleerkrachten én vakleerkrachten geven op onze scholen de gymnastiekles vorm", zegt Henk ter Wee. "Wij hebben daarbij heel bewust de samenwerking opgezocht met het sportservicepunt in Zwolle. Zij hebben een aantal combinatiefunctionarissen vanuit de gemeente ingezet die nadrukkelijk de verbinding leggen tussen schoolsport en het naschoolse beweegaanbod. Dat betekent dat zij onder schooltijd een deel van het sport- en beweegprogramma op scholen verzorgen en daarin ook een combinatie maken met het naschoolse aanbod."

"Kijk ook eens naar partners in de buurt of in de wijk", voegt Ingrid Verheggen toe. "Zo hebben wij binnen de Stedenwijk in Almere een heel groot speelterrein dat door de hele buurt wordt gebruikt. Het is een initiatief van de middelbare school die daar staat, maar er worden bijvoorbeeld ook sportlessen op georganiseerd voor en in samenwerking met het primair onderwijs. En de hele buurt doet er aan mee."

Aan de slag!

De 'beweegredenen' van de ondervraagde schoolbestuurders zijn duidelijk en dat daarbij vooral lokale samenwerking nodig is ook. Hebben ze nog een aantal praktische en concrete tips ter inspiratie? Hieronder een aantal concrete adviezen en voorbeelden van en voor schoolbestuurders om met sport, bewegen en een gezonde leefstijl aan de slag te gaan.

Ingrid Verheggen: "Mijn advies: betrek de hele onderwijskolom. Van primair onderwijs tot in ons geval het HBO. Sla de handen ineen en start samen een project! Wij werken bijvoorbeeld met het initiatief Playing for Success. Daarin werken niet alleen de combinatiefunctionarissen mee, maar ik werk ook met MBO- en HBO-stagiaires. Daar leren die leerlingen natuurlijk heel veel van, maar je gaat ook nog eens efficiënt met je euro's om."

'Wat goed is voor het ene kind, is ook goed voor het andere kind: het zou daarbij niet uit moeten maken op welke school hij zit'

Willem Moes: "Luister naar je vakleerkrachten! Ik ben zelf enthousiast geraakt over dit onderwerp door een brief van drie van mijn vakleerkrachten lichamelijke opvoeding die me aanspraken om iets aan ons bewegingsonderwijs te gaan doen. Bij mij kwamen ze direct naar mij toe, maar ook als dat niet zo zou zijn: ga het gesprek met ze aan en vraag ze om input en concrete verbeterplannen."

Henk ter Wee: "Een concreet voorbeeld uit een van onze deelregio's in Zwolle is het Bewegingshuis. Verschillende scholen

Foto: Willem Mes Photography

zijn hierin verenigd en ze komen met hun groepen kinderen naar het Bewegingshuis toe. Een mooie locatie waar je een hoge kwaliteit gymlessen kunt organiseren. De vakdocent is de constante factor en geeft er voor verschillende scholen gymlessen. De school hoeft dan dus niet per se meer een eigen vakdocent te hebben.”

Wim Ludeke: “Wij hebben Special Heroes ingezet. Een project gericht op kinderen en jongeren met een handicap. We waren overtuigd van het concept en hebben aan het onderdeel bewegen goede invulling gegeven. Niet met korte en eenmalige clinics, maar door direct verbinding te zoeken met de lokale sportverenigingen. We hebben daarbij Menzis bereid gevonden om een en ander te financieren. We hebben hen rechtstreeks benaderd met ons financieringsverzoek, wetende dat zij diverse initiatieven op het gebied van sport en bewegen met sponsoring ondersteunt.”

Willem Moes: “Wij schaffen het schoolzwemmen af op initiatief van de gezamenlijke schoolbesturen. Dat klinkt misschien

tegenstrijdig met onze inzet op sport en bewegen, maar dat is het niet. Aanleiding was de enorme tijdsinvestering in het vervoer van en naar de zwembaden. Allemaal ten koste van de effectieve leertijd op school. Dat doen we nu dus niet meer, maar we trekken onze handen er ook niet van af. In plaats van schoolzwemmen hebben we nu jeugdzwemmen: laagdrempelige zwemlesprogramma’s na schooltijd die we aanbieden aan ouders. Indien nodig, want de meeste ouders gaan met hun kinderen buiten schooltijd al naar zwembaden.”

Peter Breur “Neem zelf het initiatief en zet je netwerk in! Gebruik bestaande overlegstructuren in je gemeente om te kijken naar nieuwe mogelijkheden. Bijvoorbeeld op het gebied van sportfaciliteiten. Of met betrekking tot financiën. Mensen binnen de gemeente weten wellicht verschillende en interessante subsidiepotjes te vinden die je als schoolbestuur kunt aanspreken. En op het moment dat je dat samen doet, is het ook een gezamenlijke keuze.” ■

Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl (SBGL)

Sport, bewegen en een gezonde leefstijl: de PO-Raad vraagt er nadrukkelijk aandacht voor en schreef samen met de VO-Raad en MBO-Raad de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl (SBGL). De ambitie is het stimuleren van scholen om toegepast schoolbeleid te ontwikkelen. Voor een kwantitatieve en kwalitatieve toename van sport, bewegen en een gezond leefstijlaanbod in en rondom de school. En voor een specifieke, sector onderscheidende benadering voor het primair onderwijs.

Voor meer informatie over de Onderwijsagenda SBGL en het aanbod kijkt u op www.gezondeschool.nl

Gezonde Scholen presteren beter!

Actieve en gezonde leerlingen, een veilige omgeving, een fris klimaat en aandacht voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen, dat is waarom investeren in gezondheid op scholen loont. Investeer daarom in het vignet Gezonde School!

Met het vignet Gezonde School laat u aan ouders, de gemeente en omgeving zien dat u zich inzet voor de gezondheid en het welbevinden van uw leerlingen en uw medewerkers. Het vignet maakt zichtbaar dat uw school voldoet aan de kwaliteitscriteria.

www.gezondeschool.nl

www.vignetgezondeschool.nl